

Brusel 16. listopadu 2022
(OR. en)

13070/22

**Interinstitucionální spis:
2008/0140(CNS)**

**SOC 537
ANTIDISCRIM 102
MI 700
JAI 1259
FREMP 196**

ZPRÁVA

Odesílatel:	Předsednictví
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Č. předchozího dokumentu:	13067/22
Č. dok. Komise:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Předmět:	Návrh směrnice Rady o provádění zásady rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci – zpráva o pokroku

I. ÚVOD

Dne 2. července 2008 přijala Komise návrh směrnice Rady, jejímž cílem je rozšířit ochranu proti diskriminaci z důvodu náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace i na jiné oblasti, než je zaměstnání. Navrhovaná horizontální směrnice o rovném zacházení by doplnila stávající právní předpisy ES¹ v této oblasti tím, že by zakázala diskriminaci z výše uvedených důvodů v těchto oblastech: sociální ochrana včetně sociálního zabezpečení a zdravotní péče, vzdělávání a přístup ke zboží a službám, včetně bydlení.

¹ Zejména směrnice Rady 79/7/EHS, 2000/43/ES, 2000/78/ES a 2004/113/ES.

Velká většina delegací návrh v zásadě uvítala, přičemž mnohé delegace potvrdily, že jeho cílem je doplnit stávající právní rámec tím, že řeší všechny čtyři uvedené důvody diskriminace prostřednictvím horizontálního přístupu.

Většina delegací potvrdila, že je v rámci EU důležité prosazovat rovné zacházení jakožto společnou hodnotu. Několik delegací zejména vyzdvihlo význam návrhu v souvislosti s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením (UNCRPD). Některé delegace by však upřednostnily ambicióznější ustanovení o zdravotním postižení.

Přestože zdůraznily význam boje proti diskriminaci, některé delegace v minulosti vyjádřily pochybnosti ohledně nezbytnosti návrhu Komise, neboť měly za to, že návrh v určitých otázkách zasahuje do pravomocí členských států a odporuje zásadám subsidiarity a proporcionality. Některé delegace rovněž požadovaly upřesnění a vyjádřily obavy, zejména pokud jde o nedostatečnou právní jistotu, rozdělení pravomocí a o praktický, finanční a právní dopad návrhu.

Dvě delegace si ponechávají obecné výhrady k návrhu jako takovému.

V současné době si všechny delegace ponechávají ke znění návrhu obecné výhrady přezkumu.

CZ a DK si ponechávají výhrady parlamentního přezkumu. Komise podporuje hledání kompromisu a v této fázi si ponechává výhradu přezkumu k veškerým změnám svého původního návrhu.

Evropský parlament přijal stanovisko dne 2. dubna 2009² v rámci postupu konzultace. Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost dne 1. prosince 2009 spadá nyní uvedený návrh pod článek 19 Smlouvy o fungování Evropské unie, a tudíž je třeba jednomyslného přijetí Radou po obdržení *souhlasu* Evropského parlamentu.

² Viz dokument A6-0149/2009. Současný parlament jmenoval zpravodajkou Alici Kuhnkeovou (SE / Zelení / Evropská svobodná aliance).

II. PRÁCE RADY ZA ČESKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ

V návaznosti na jednání, která proběhla v roce 2021 a která se z velké části soustředila na ustanovení týkající se zdravotního postižení³, pokračovala Pracovní skupina pro sociální otázky⁴ v projednávání návrhu na základě poznámky pro řízení rozpravy⁵ a nového souboru formulačních návrhů⁶ předložených českým předsednictvím.

Předsednictví ve své poznámce pro řízení rozpravy vyzvalo delegace, aby předložily své názory na ustanovení obsažená v nejnovější verzi znění, které by členskými státy poskytl právo požádat o dočasnou výjimku z požadavku na poskytnutí přiměřené úpravy osobám se zdravotním postižením. Delegace byly požádány, aby zejména uvedly, zda tato ustanovení považují za slučitelná s Úmluvou Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením.

Dále byly vyzvány, aby posoudily potřebu takové výjimky s ohledem na skutečnost, že návrh směrnice již obsahuje pravidlo, že přiměřená úprava nebude muset být poskytnuta, pokud by způsobila nadměrnou nebo nepřiměřenou zátěž.

³ Viz dokumenty 9109/21 a 14046/21.

⁴ Zasedání se konala ve dnech 18. července a 30. září 2022.

⁵ Dokument 10626/22.

⁶ Dokument 12063/22.

Jednoznačná většina delegací vyjádřila (v některých případech předběžně) názor, že navrhovaná výjimka je neslučitelná s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením a zároveň zbytečná. Řada delegací rovněž zdůraznila, že stávající ustanovení, podle něhož musí být přiměřená úprava poskytnuta pouze tehdy, pokud nepředstavuje nepřiměřenou zátěž, je již dostatečnou zárukou. Některé další delegace rovněž vyjádřily ochotu projednat různé možnosti s cílem nalézt řešení, přičemž před přijetím směrnice je vyžadována jednomyslnost. Některé delegace podpořily prozkoumání myšlenky týkající se navrhované výjimky, zároveň však uznaly, že je nutné na zajištění slučitelnosti směrnice s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením dále pracovat. Některé delegace rovněž zaujaly otevřený postoj a zdůraznily otázky, jako je potřeba flexibility v zájmu řízení finanční zátěže, která by vyplývala z ustanovení o zdravotním postižení obsažených ve směrnici, a potřeba, aby výjimky byly zcela výjimečné a dočasné, omezené a cílené.

Na základě této diskuse předložilo české předsednictví soubor formulačních návrhů, které zahrnovaly tyto hlavní prvky:

- a) Ustanovení, které členským státům umožňuje požádat o dočasnou výjimku z povinnosti poskytnout přiměřenou úpravu, bylo vypuštěno (čl. 15 odst. 1a až 1c).
- b) Do znění byla pro splnění povinnosti poskytnout osobám se zdravotním postižením přiměřenou úpravu (čl. 15 odst. 2) doplněna volitelná dodatečná dvouletá lhůta (tj. celkem 6 let od vstupu návrhu v platnost).
- c) Rovněž byl do znění doplněn bod odůvodnění týkající se dodatečné lhůty pro provedení (bod odůvodnění 20c).

Většina delegací i zástupce Komise vpuštění možnosti požádat o dočasnou výjimku z povinnosti poskytnout přiměřenou úpravu podpořili. Většina delegací rovněž podpořila (nebo by mohla akceptovat) navrhované prodloužení lhůty pro provedení, pokud jde o splnění povinnosti poskytnout přiměřenou úpravu. Jiné delegace a zástupce Komise však tuto myšlenku nemohli podpořit, neboť se domnívají, že výsledné celkové šestileté období by představovalo příliš dlouhou lhůtu pro provedení. Některé delegace potřebovaly na posouzení těchto nových formulačních návrhů více času.

Během českého předsednictví se projednávaly tyto další otázky:

Některé delegace zopakovaly své pochybnosti, pokud jde o vypuštění *ustanovení o přístupnosti* ze směrnice, a vyzvaly k ambicióznějším ustanovením týkajícím se zdravotního postižení. Zástupce Komise však vyjádřil názor, že pro konkrétní ustanovení o přístupnosti není projednávána směrnice, která se zaměřuje na diskriminaci, v rámci věcné působnosti vhodná.

Někteří vyjádřili názor, že je potřebné právní poradenství týkající se vzájemného působení navrhované směrnice a Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

Další podrobnosti jsou uvedeny v dokumentech 11435/22 + COR 1 a 13067/22. Nejnovější znění návrhu směrnice je uvedeno v příloze tohoto dokumentu.

III. ZÁVĚR

Přestože bylo během jednání na základě nejnovějšího znění dosaženo určitého pokroku, je zřejmé, že na dosažení požadované jednomyslnosti v Radě bude třeba dále intenzivně pracovat.

Návrh

SMĚRNICE RADY

**o provádění zásady rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo
přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci**

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 19 odst. 1 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise⁷,

po postoupení návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu⁸,

v souladu se zvláštním legislativním postupem,

⁷ Úř. věst. C , , s. .

⁸ Úř. věst. C , , s. .

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) V souladu s článkem 2 Smlouvy o Evropské unii (SEU) je Unie založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin, což jsou hodnoty společné všem členským státům. V souladu s článkem 6 SEU uznává Unie práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie (dále jen „Listina základních práv“). Podle stejného článku tvoří základní práva, která jsou zaručena Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, obecné zásady práva Unie.
- (2) Právo všech osob na rovnost před zákonem a ochranu před diskriminací představuje všeobecné právo uznané Všeobecnou deklarací lidských práv, Úmluvou OSN o odstranění všech forem diskriminace žen, Mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace a pakty OSN o občanských a politických právech a o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „úmluva UNCRRPD“), Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a Evropskou sociální chartou, jejichž signatáři jsou [všechny] členské státy. Tato směrnice, a zejména její ustanovení týkající se přístupnosti a přiměřené úpravy, respektuje základní zásady uznané v úmluvě UNCRRPD a v Úmluvě OSN o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.

- (2a) Unie je smluvní stranou úmluvy UNCRPD od 23. prosince 2010. Ustanovení této úmluvy tvoří v souladu s čl. 216 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) nedílnou součást právního řádu Evropské unie, a právní předpisy Unie by proto měly být vykládány v souladu s touto úmluvou. V úmluvě UNCRPD je zejména v článku 2 do definice diskriminace zahrnuto i odepření přiměřené úpravy a v článku 9 se stanoví povinnosti týkající se přístupnosti. Ve sdělení s názvem „Evropská strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020: Obnovený závazek pro bezbariérovou Evropu“ Komise vyzvala k soudržnosti s cílem zajistit účinné provádění úmluvy UNCRPD v celé Unii a stanovila přístupnost jako jednu z osmi oblastí, kde je třeba podniknout kroky.
- (3) Tato směrnice ctí základní práva a zachovává základní zásady uznávané zejména v Listině základních práv. Článek 10 Listiny základních práv uznává právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, článek 21 zakazuje diskriminaci, včetně diskriminace na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, a článek 26 uznává právo osob se zdravotním postižením na opatření, jejichž cílem je zajistit jejich nezávislost.
- (4) Evropský rok osob se zdravotním postižením 2003, Evropský rok rovných příležitostí pro všechny 2007, Evropský rok mezikulturního dialogu 2008 a Evropský rok aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity 2012 upozornily na to, že diskriminace přetrvává, avšak zdůraznily také přínosy rozmanitosti.
- (5) Evropská rada na zasedání konaném dne 14. prosince 2007 v Bruselu vyzvala ve svých závěrech členské státy, aby zvýšily úsilí o předcházení diskriminaci na pracovním trhu i mimo něj a v boji proti ní.

- (5a) Rada dne 21. února 2011 v závěrech znovu potvrdila, že je pevně odhodlána podporovat a chránit svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení bez jakékoli diskriminace. Rada a zástupci vlád členských států dne 17. června 2011 vyzvali v závěrech Rady členské státy a Evropskou komisi, aby pokračovaly v boji proti diskriminaci osob se zdravotním postižením a aby přezkoumaly stávající právní rámec. Dne 16. června 2016 vyzvala ve svých závěrech Evropskou komisi, aby prosazovala opatření uvedená na svém seznamu opatření pro posílení rovnosti LGBTI osob.
- (6) Evropský parlament ve svém usnesení ze dne 20. května 2008⁹ a v usnesení ze dne 8. září 2015¹⁰ vyzval k tomu, aby byla v právu Evropské unie rozšířena ochrana před diskriminací.
- (6a) Diskriminace má závažný dopad nejen na jednotlivce, ale i na celou společnost, mimo jiné na hrubý domácí produkt, daňové příjmy a sociální soudržnost. Ochrana před diskriminací stanovená v této směrnici může přispět k lepšímu zdravotnímu stavu a k lepším výsledkům vzdělávání a ze všech těchto důvodů i ke zvýšení hrubého domácího produktu členských států.

⁹ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. května 2008 o pokroku v oblasti rovných příležitostí a nediskriminace v EU (provádění směrnic 2000/43/ES a 2000/78/ES) (2007/2202(INI)) (Úř. věst. C279 E, 19.11.2009, s. 23).

¹⁰ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. září 2015 ke stavu dodržování základních práv v Evropské unii (v letech 2013–2014) (2014/2254(INI)) (Úř. věst. C316, 22.9.2017, s. 2.).

- (7) Evropská komise ve svém sdělení „Obnovená sociální agenda: příležitosti, přístup a solidarita v Evropě 21. století“ potvrdila, že ve společnostech, v nichž jsou všichni jedinci považováni za rovnocenné, by žádné uměle vytvořené překážky ani diskriminace jakéhokoli druhu neměly lidem bránit v tom, aby těchto příležitostí využívali.
- Diskriminace na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace může ohrozit dosažení cílů Unie, jak jsou stanoveny ve Smlouvách, zejména dosažení vysoké úrovně zaměstnanosti a sociální ochrany, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářské a sociální soudržnosti a solidarity. Může rovněž ohrozit cíl, kterým je odstranění překážek bránících volnému pohybu osob, zboží a služeb mezi členskými státy. Evropská komise dále zdůraznila a potvrdila své odhodlání bojovat proti diskriminaci a prosazovat rovné příležitosti ve svém sdělení „Nediskriminace a rovné příležitosti: Obnovený závazek“ a ve svém doporučení „Vytvoření evropského pilíře sociálních práv“.

- (8) Stávající právní předpisy Evropské unie zahrnují tři právní nástroje založené na článku 13 Smlouvy o založení Evropského společenství, který byl nahrazen článkem 19 SFEU. Jsou jimi směrnice 2000/43/ES¹¹, směrnice 2000/78/ES¹² a směrnice 2004/113/ES¹³, jejichž cílem je předcházet diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace a bojovat proti ní. Tyto nástroje prokázaly význam právní úpravy v boji proti diskriminaci. Zejména směrnice 2000/78/ES stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání na základě náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace. V jednotlivých členských státech se však míra a forma ochrany před diskriminací z uvedených důvodů mimo oblast zaměstnání liší. Směrnice 2000/43/ES chrání osoby před diskriminací v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování a ke vzdělávání na základě rasového nebo etnického původu, zatímco směrnice 2004/113/ES nabízí ochranu před diskriminací na základě pohlaví v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování, s výjimkou obsahu sdělovacích prostředků a reklamy, jakož i vzdělávání.
- (9) Účelem této směrnice je proto s ohledem na důvody, na které se vztahuje, rozšířit úroveň a formu ochrany [...] před diskriminací v oblasti zaměstnání i na další konkrétní oblasti uvedené v této směrnici. Právní předpisy Unie by tedy měly zakázat diskriminaci na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v řadě oblastí mimo trh práce, včetně přístupu k sociální ochraně, přístupu ke vzdělávání a přístupu ke zboží a službám včetně bydlení a k jejich poskytování. Službami by se měly rozumět služby ve smyslu článku 57 SFEU.

¹¹ Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (Úř. věst. L 180, 19.7.2000, s. 22).

¹² Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 303, 2.12.2000, s. 16).

¹³ Směrnice Rady 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování (Úř. věst. L 373, 21.12.2004, s. 37).

- (10) Směrnice 2000/78/ES zakazuje diskriminaci v přístupu k odbornému vzdělávání; tuto ochranu je třeba dovršit rozšířením zákazu diskriminace na vzdělávání, které se nepovažuje za odborné vzdělávání.
- (11) Touto směrnicí by neměly být dotčeny kompetence členských států, a to zejména v oblastech vzdělávání, sociálního zabezpečení a zdravotní péče. Neměla by jí být dotčena ani klíčová úloha a široké rozhodovací pravomoci členských států při poskytování, zadávání a organizování služeb obecného hospodářského zájmu.
- (12) Diskriminace je vymezena tak, že zahrnuje přímou a nepřímou diskriminaci, obtěžování, navádění k diskriminaci a odepření přiměřené úpravy osobám se zdravotním postižením. Rovněž je chápána jako jev, k němuž dochází na základě kombinace důvodů.
- (12a) K diskriminaci dochází mimo jiné v případě, že je s osobou zacházeno méně příznivě nebo je obtěžována z důvodu vztahu nebo domnělého vztahu s osobami určitého náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace nebo s organizacemi zaměřenými na prosazování práv těchto osob¹⁴. K diskriminaci dochází rovněž v případě, že je s osobou zacházeno méně příznivě nebo je obtěžována z důvodu náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, který se u dané osoby jednoduše předpokládá. Je tedy vhodné v této směrnici výslovně stanovit ochranu před takovouto diskriminací z důvodu vztahu s jinou osobou nebo na základě předpokladu¹⁵.

¹⁴ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-83/14, CHEZ Razpredelenie (Nikolova) ze dne 16. července 2015 a rozsudek Soudního dvora ve věci C-303/06 Coleman v. Attridge ze dne 17. července 2008.

¹⁵ Tamtéž.

- (12ab) Za vícenásobnou diskriminaci se považuje diskriminace v jakékoli formě, k níž dochází na základě kombinace dvou nebo více následujících důvodů, včetně případů, kdy by jednotlivé okolnosti nevedly k diskriminaci dotčené osoby: náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientace. Vícenásobná diskriminace by měla být uznána, aby byla zohledněna složitá realita případů diskriminace a zvýšena ochrana jejích obětí.
- (12b) Obtěžování odporuje zásadě rovného zacházení, neboť oběti obtěžování nemohou na rovnoprávném základě s jinými uplatňovat přístup k sociální ochraně, vzdělání a ke zboží a službám. Může nabývat různých podob, včetně chování nežádoucí povahy vyjádřeného verbálně, fyzicky nebo jiným neverbálním chováním. Toto chování lze považovat za obtěžování ve smyslu této směrnice, pokud se opakuje nebo pokud je jeho povaha natolik závažná, že má za účel nebo za následek narušení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašující, nepřátelské, ponižující, pokořující nebo urážlivé atmosféry.
- (13) Při provádění zásady rovného zacházení bez ohledu na náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci by Unie měla v souladu s článkem 8 SFEU usilovat o odstranění nerovností a o podporu rovného zacházení v případě mužů i žen, zejména z toho důvodu, že ženy jsou často oběťmi vícenásobné diskriminace.

Při přípravě nebo přezkumu právních a správních předpisů nutných k dosažení souladu s touto směrnicí by členské státy měly zohlednit rozdílné dopady na muže a ženy.

- (14) Posouzení skutečností, které vedou k domněnce, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, by mělo nadále příslušet vnitrostátním soudním nebo jiným příslušným orgánům v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi. Ty mohou zejména stanovit, že nepřímá diskriminace může být zjištěna jakýmkoli prostředky, mimo jiné na základě statistických nebo vědeckých důkazů.
- (14a) Rozdílné zacházení v souvislosti s věkem může být za určitých podmínek povoleno, je-li objektivně odůvodněno oprávněným cílem a jsou-li prostředky, kterými má být tohoto cíle dosaženo, přiměřené a nezbytné. Podpora ekonomického, kulturního či sociálního začleňování osob, které patří k určitým věkovým skupinám, by v tomto kontextu měla představovat oprávněný cíl. Prostředky k dosažení tohoto cíle, jako například nabídka příznivějších podmínek přístupu osobám určitých věkových skupin, by měly být přiměřené a nezbytné. Opatření související s věkem, jež nabízejí osobám určitého věku příznivější podmínky, než mají jiní, jako jsou nulové či snížené ceny za využívání veřejné dopravy nebo bezplatné či snížené vstupné do muzeí nebo sportovních zařízení, jsou považována za slučitelná se zásadou nediskriminace a nepředstavují diskriminaci na základě věku.
- (15)
- (15a)
- (15b) Spotřebitelé a příslušné justiční orgány a subjekty zabývající se stížnostmi by měli mít právo obdržet na požádání informace o důvodech rozdílného zacházení na základě věku nebo zdravotního postižení u finančních služeb. Poskytované informace by měly být užitečné a srozumitelné pro širokou veřejnost a měly by vysvětlit rozdíly při posouzení individuálního rizika v případě dané služby. Poskytovatelé finančních služeb by však neměli být povinni sdělovat obchodně citlivé údaje.

- (16) Každý má svobodu vstupovat do smluvních vztahů, včetně svobodného výběru smluvního partnera. Tato směrnice by se neměla vztahovat na hospodářské transakce prováděné jednotlivci, u nichž jsou tyto transakce prováděny v souvislosti se soukromým nebo rodinným životem.
- (17) Při uplatňování zákazu diskriminace je současně důležité ctít další základní práva a svobody v souladu s Listinou základních práv a Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, zejména ochranu soukromého a rodinného života, svobodu náboženského vyznání, svobodu sdružování, svobodu projevu, svobodu tisku a svobodu informací. Touto směrnicí by neměla být dotčena opatření stanovená vnitrostátním právem, která jsou v demokratické společnosti nutná pro veřejnou bezpečnost, udržování veřejného pořádku, předcházení trestným činům, ochranu nezletilých osob, ochranu zdraví a ochranu práv a svobod druhého.
- (17-a) Tato směrnice nemění rozdělení pravomocí mezi Uníí a členskými státy vymezené Smlouvami, a to ani v oblastech vzdělávání a sociální ochrany. Není jí dotčena ani klíčová úloha a široké rozhodovací pravomoci členských států při poskytování, zadávání a organizování služeb obecného hospodářského zájmu.
- (17a) Tato směrnice se vztahuje na uplatňování zásady rovného zacházení, pokud jde o přístup k sociální ochraně, přístup ke vzdělání a přístup ke zboží a službám a jejich poskytování v rámci pravomocí Unie. Koncept přístupu nezahrnuje stanovení v souladu s vnitrostátním právem a vnitrostátní praxí toho, zda je osoba způsobilá obdržet sociální ochranu nebo vzdělávání, vzhledem k tomu, že členské státy odpovídají za organizaci, financování a obsah svých systémů sociální ochrany a vzdělávání, jakož i za definici toho, kdo má nárok na sociální ochranu a vzdělávání.

- (17b) Sociální ochrana ve smyslu této směrnice by měla zahrnovat sociální zabezpečení, sociální pomoc, sociální bydlení a zdravotní péči. Tato směrnice by se proto měla použít s ohledem na veškerá práva, nároky a dávky vyplývající z všeobecných nebo zvláštních systémů sociálního zabezpečení, sociální pomoci a zdravotní péče, jež jsou stanoveny zákonem nebo jež poskytuje buď přímo stát nebo soukromé strany. V tomto kontextu by se směrnice měla použít s ohledem na peněžité dávky, věcné dávky a služby bez ohledu na to, zda jsou dotčené systémy příspěvkové povahy či nikoli. Výše zmíněné systémy zahrnují například oblasti sociálního zabezpečení vymezené nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004¹⁶, jakož i systémy poskytující dávky nebo služby z důvodů spojených s nedostatkem finančních zdrojů nebo rizikem sociálního vyloučení. Tato směrnice se týká rovněž doplňkových důchodů, na něž se vztahuje směrnice 2014/50/EU.
- (17c)
- (17d)
- (17e)
- (17f) Do výlučné pravomoci členských států, pokud jde o organizaci jejich vlastních systémů sociální ochrany, spadá pravomoc zavádět, financovat a řídit tyto systémy a související opatření, jakož i pravomoc určovat podstatu, výši, výpočet a trvání dávek a služeb, stanovovat podmínky způsobilosti k jejich pobírání a využívání, jakož i uzpůsobovat tyto podmínky za účelem zajištění udržitelnosti veřejných financí.

¹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 166, 30.4.2004, s. 1).

- (17g) Výlučná pravomoc členských států, pokud jde o organizaci jejich systémů vzdělávání a o obsah výuky a vzdělávacích činností, včetně poskytování vzdělávání osobám se speciálními vzdělávacími potřebami, zahrnuje pravomoci zřizovat, financovat a řídit vzdělávací instituce, vytvářet učební osnovy a další vzdělávací činnosti i určovat postupy zkoušení a stanovovat podmínky způsobilosti, například včetně věkových omezení, pokud jde o studium na školách, stipendia či kurzy.
- (17ga)
- (17h) Tato směrnice se nepoužije na záležitosti spadající do oblasti rodinného práva, včetně rodinného stavu a adopce, ani na právní předpisy v oblasti reprodukčních práv. Nemá jí být dotčena ani sekulární povaha státu, státních institucí nebo orgánů a vzdělání.
- (17i)
- (18)
- (19) Podle článku 17 SFEU Unie uznává postavení, které podle vnitrostátního práva mají církve a náboženská sdružení či společenství v členských státech, a nedotýká se jej a stejným způsobem uznává postavení ideových a nekonfesních organizací.
- (19a) Mezi osoby se zdravotním postižením patří i osoby mající dlouhodobé tělesné, duševní, mentální nebo smyslové poškození, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnocenném základě s jinými. Vymezení aspektu „dlouhodobé“ v souvislosti s pojmem zdravotní postižení by mělo být chápáno s ohledem na judikaturu Soudního dvora Evropské unie, zejména na rozsudek ve věci C-395/15.

- (19ab)¹⁷ Zásada přístupnosti je stanovena v Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením. Úmluva v této souvislosti stanoví, že členské státy s cílem umožnit osobám se zdravotním postižením žít samostatně a plně se zapojit do všech oblastí života přijmou jakožto smluvní strany této úmluvy příslušná opatření k zajištění přístupu osob se zdravotním postižením, na rovnoprávném základě s jinými, k hmotným životním podmínkám, dopravě, informacím a komunikaci, včetně informačních a komunikačních technologií a systémů, a k dalším zařízením a službám dostupným nebo poskytovaným veřejnosti, a to v městských i venkovských oblastech.
- (19b) Důležitou úlohu při zajišťování úplné rovnosti při praktickém provádění zastávají opatření, která osobám se zdravotním postižením zajišťují na rovnoprávném základě s jinými přístup k oblastem, na něž se vztahuje tato směrnice. K těmto opatřením by mělo patřit určení a odstranění překážek bránících přístupnosti, jakož i zamezení vzniku nových překážek. Opatření k zajištění přístupnosti osobám se zdravotním postižením by neměla představovat nepřiměřenou zátěž. Je třeba mít za to, že přístupnosti bylo dosaženo přiměřeným způsobem, pokud je osobám se zdravotním postižením zajištěn na rovnoprávném základě s jinými účinný přístup ke službám, které mají veřejnosti poskytovat nebo nabízet konkrétní budovy, zařízení, dopravní služby a infrastruktura, a to i tehdy, není-li jim tento přístup zajištěn do celé dotčené budovy, zařízení nebo infrastruktury.
- (19c) Cílem těchto opatření by mělo být dosažení přístupnosti s ohledem například na fyzické prostředí, dopravu, informační a komunikační technologie a systémy a služby spadající do oblasti působnosti této směrnice. Skutečnost, že ne vždy lze dosáhnout přístupu rovnoprávného s jinými, nelze použít jako odůvodnění pro nepřijetí všech opatření zaměřených na největší možné zvýšení přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením.

¹⁷ Bod odůvodnění bude revidován později.

- (19ca) Přiměřená úprava by se měla provádět v oblastech, na něž se směrnice vztahuje, za předpokladu, že nezpůsobí nepřiměřenou zátěž. Úmluva o právech osob se zdravotním postižením stanoví, že všechny státy, které jsou stranami úmluvy, přijmou za účelem podpory rovnosti a odstranění diskriminace veškerá vhodná opatření k zajištění přiměřené úpravy. Přiměřenou úpravou podle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením se rozumí nezbytné a odpovídající změny a úpravy, které nepředstavují neúměrné nebo přílišné břemeno a které jsou prováděny, pokud to konkrétní případ vyžaduje, s cílem zaručit osobám se zdravotním postižením užívání nebo uplatnění veškerých lidských práv a základních svobod na rovnoprávném základě s jinými. Ve směrnici 2000/78/ES se stanoví, že „pokud to konkrétní případ vyžaduje, musí zaměstnavatel přijmout vhodná opatření, která dané zdravotně postižené osobě umožní přístup k zaměstnání, jeho výkon nebo postup v zaměstnání nebo absolvování odborného vzdělávání, pokud tato opatření pro zaměstnavatele neznamenaají neúměrné břemeno“.
- (19cb) Důležitou úlohu při zajišťování úplné rovnosti pro osoby se zdravotním postižením, pokud jde o oblasti, na něž se vztahuje tato směrnice, zastávají opatření za účelem poskytnutí přiměřené úpravy. V souvislosti se smluvním nebo jiným vztahem dlouhodobé povahy mezi poskytovatelem a osobou se zdravotním postižením by se strukturální změna prostor nebo zařízení mohla považovat za přiměřenou úpravu. Přiměřená úprava může zahrnovat uzpůsobení nebo změnu obvyklých politik, postupů a praxe poskytovatele, přizpůsobení podmínek přístupu a poskytování konkrétně zaměřené pomoci, a to při zohlednění zvláštních potřeb osob se zdravotním postižením s cílem dosáhnout stejného výsledku.

(19cc) Opatření přiměřené úpravy jsou vyžadována pouze v rozsahu, v němž nepředstavují nepřiměřenou zátěž. Výjimky z jednoho nebo více požadavků na rovné zacházení z důvodu nepřiměřené zátěže, kterou představují, by neměly překračovat rámec toho, co je v každém jednotlivém případě nezbytně nutné k omezení této zátěže. Opatření, jež by způsobila nepřiměřenou zátěž, by se měla považovat za opatření, jež by způsobila dodatečnou nadměrnou organizační či finanční zátěž, přičemž by se měl zohlednit pravděpodobný výsledný přínos pro osobu nebo osoby se zdravotním postižením. Při jakémkoli posouzení by měly být zohledněny pouze oprávněné důvody.

(19d)

(19e) V případech, kdy jsou dodrženy právní předpisy Unie, které stanovují podrobné normy či specifikace týkající se přístupnosti nebo přiměřené úpravy v případě určitého zboží či služeb, by požadavky této směrnice týkající se přístupnosti či přiměřené úpravy měly být považovány za splněné.

- (20) Právo Unie již pro některé oblasti stanovuje podrobné specifikace týkající se přístupnosti a přiměřené úpravy. Tyto specifikace jsou stanoveny mimo jiné v nařízení Komise (EU) č. 1300/2014¹⁸, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011¹⁹, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007²⁰ a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006²¹. Právo Unie již také obsahuje právní požadavky k zajištění přístupnosti, aniž by stanovovalo specifikace či normy týkající se tohoto požadavku. Tyto právní požadavky jsou obsaženy mimo jiné v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013²² a ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU²³. Například článek 7 nařízení (EU) č. 1303/2013 požaduje, aby přístupnost pro osoby se zdravotním postižením byla jedním z kritérií, které je třeba zohledňovat při vymezování operací spolufinancovaných danými fondy.

¹⁸ Nařízení Komise (EU) č. 1300/2014 ze dne 18. listopadu 2014 o technických specifikacích pro interoperabilitu týkajících se přístupnosti železničního systému Unie pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace (Úř. věst. L 356, 12.12.2014, s. 110).

¹⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 ze dne 16. února 2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 (Úř. věst. L 55, 28.2.2011, s. 1).

²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 ze dne 23. října 2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě (Úř. věst. L 315, 3.12.2007, s. 14).

²¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě (Úř. věst. L 204, 26.7.2006, s. 1).

²² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 (Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 320).

²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES (Úř. věst. L 94, 28.3.2014, s. 65).

(20-aa)

- (20) Důležitou úlohu při praktickém zajišťování úplné rovnosti pro osoby se zdravotním postižením, pokud jde o oblasti, na něž se vztahuje tato směrnice, zastávají vedle obecných předběžných opatření zaměřených na zajištění přístupnosti také opatření za účelem poskytnutí přiměřené úpravy v jednotlivých případech. V souvislosti se smluvním nebo jiným vztahem dlouhodobé povahy mezi poskytovatelem a osobou se zdravotním postižením by se strukturální změna prostor nebo zařízení mohla považovat za přiměřenou úpravu. Přiměřená úprava může zahrnovat uzpůsobení nebo změnu obvyklých politik, postupů a praxe poskytovatele, přizpůsobení podmínek přístupu a poskytování konkrétně zaměřené pomoci, a to při zohlednění zvláštních potřeb osob se zdravotním postižením s cílem dosáhnout stejného výsledku. Opatření za účelem poskytnutí přiměřené úpravy by neměla představovat nepřiměřenou zátěž.
- (20-b) Členské státy se vyzývají, aby vytvářely a prováděly inovativní opatření k zajištění přiměřené úpravy.
- (20aa) V případě poskytování bydlení by poskytovatel neměl být povinen za účelem dosažení souladu s ustanoveními o přiměřených úpravách uvedenými v této směrnici provádět strukturální změny prostor nebo tyto změny hradit. V souladu s vnitrostátním právem a vnitrostátními postupy by měl poskytovatel takové změny přijmout, pokud jsou financovány jiným způsobem a nepředstavují nepřiměřenou zátěž jiného druhu.
- (20ab) Povinnost nabídnout přiměřenou úpravu za předpokladu, že to nepovede ke vzniku nepřiměřené zátěže, je stanovena ve směrnici 2000/78/ES a v úmluvě UNCRPD. V úmluvě UNCRPD se rovněž uznává význam přístupnosti v tom smyslu, že umožňuje osobám se zdravotním postižením plně požívat lidská práva a základní svobody. Úmluva stanoví přístupnost jako obecnou zásadu a požaduje, aby smluvní strany přijaly příslušná opatření k zajištění přístupu na rovnoprávném základě s jinými.

- (20b) Při posuzování toho, zda by opatření pro zajištění přístupnosti nebo přiměřené úpravy představovala nepřiměřenou zátěž, by měla být zohledněna řada faktorů, mimo jiné i velikost, zdroje a povaha organizace či podniku, jakož i odhadované náklady na tato opatření nebo (technická či ekonomická) životnost infrastruktury a objektů využívaných pro poskytování služby. Dále by nepřiměřená zátěž mohla vzniknout zejména v případě nutnosti provést závažné strukturální změny s cílem poskytnout přístup k movitému nebo nemovitému majetku, který je z důvodu historické, kulturní, umělecké nebo architektonické hodnoty chráněn vnitrostátními předpisy.
- (20c) (nový) S cílem poskytnout dostatek času na splnění požadavků na zajištění přiměřené úpravy pro osoby se zdravotním postižením stanovených v této směrnici je vhodné, aby byla pro tato opatření stanovena delší lhůta pro provedení.
- (21) Zákaz diskriminace by se neměl dotýkat zachování či přijetí takových opatření ze strany členských států, jejichž cílem je předcházet znevýhodňování skupiny osob konkrétního náboženského vyznání nebo přesvědčení, osob se zdravotním postižením, osob určitého věku nebo sexuální orientace, anebo osob s kombinací charakteristik vztahujících se k těmto konkrétním důvodům diskriminace, či toto znevýhodňování kompenzovat. Taková opatření mohou zahrnovat podporu pro organizace a osoby určitého náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, je-li jejich hlavním cílem podpora ekonomického, kulturního nebo sociálního začlenění těchto osob nebo uspokojení jejich speciálních potřeb.
- (22) Tato směrnice stanoví minimální požadavky, a umožňuje tak členským státům přijmout nebo zachovat příznivější ustanovení. Provádění této směrnice by nemělo sloužit k ospravedlnění jakéhokoli zhoršení situace, která již v jednotlivých členských státech existuje.

- (23) Osoby, které jsou předmětem diskriminace na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, by měly mít k dispozici přiměřené prostředky právní ochrany. Pro zajištění účinnější úrovně ochrany by sdružení, organizace a jiné právnické osoby měly být také zmocněny účastnit se řízení, a to i jménem oběti nebo na její podporu, aniž jsou dotčeny vnitrostátní procesní předpisy týkající se zastupování a obhajoby před soudy.
- (24) Pravidla týkající se důkazního břemene by měla být upravena v případech, kdy určité skutečnosti nasvědčují diskriminaci, a v zájmu účinného uplatňování zásady rovného zacházení by v případě, že se diskriminace prokáže, mělo důkazní břemeno přejít na žalovaného. Není však na žalovaném, aby prokazoval žalobcovo náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk či určitou sexuální orientaci.
- (25) Účinné provádění zásady rovného zacházení vyžaduje přiměřenou soudní ochranu před šikanováním.
- (26) Rada ve svém návazném usnesení o Evropském roce rovných příležitostí pro všechny (2007) vyzvala k plnému zapojení občanské společnosti, včetně organizací zastupujících osoby, které jsou diskriminací ohroženy, sociálních partnerů a stran účastnících se na tvorbě politik a programů, jejichž cílem je předcházet diskriminaci a podporovat rovnost a rovné příležitosti jak na evropské, tak i na vnitrostátní úrovni.

- (27) Zkušenosti s uplatňováním směrnic 2000/43/ES, 2004/113/ES a 2006/54/ES²⁴ ukazují, že ochrana proti diskriminaci z důvodů uvedených v této směrnici by byla posílena, kdyby v každém členském státě existoval subjekt nebo subjekty, v jejichž pravomoci by byla analýza souvisejících problémů, zkoumání možných řešení a poskytování konkrétní pomoci obětem diskriminace. V souladu s cílem zajistit, aby se úroveň a forma ochrany před diskriminací na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu vztahovaly i na důvody, jimiž se zabývá tato směrnice, by pravomoci tohoto subjektu nebo subjektů měly zahrnovat rovněž oblasti, jimiž se zabývá směrnice 2000/78/ES. Jako vodítko k zajištění toho, aby tyto subjekty fungovaly efektivně a nezávisle, mohou členské státy používat doporučení Komise o normách pro orgány pro rovné zacházení ze dne 22. června 2018.
- (28) Členské státy by měly podporovat shromažďování údajů o rovném zacházení a diskriminaci, zejména s cílem sledovat a vyhodnocovat účinnost opatření přijatých k dosažení souladu s touto směrnicí. Za tímto účelem mohou členské státy například stanovit základní kritéria či měřitelné cíle anebo shromažďovat kvalitativní či kvantitativní údaje. Pro účely této směrnice by údaje týkající se rovného zacházení a diskriminace měly být chápány tak, že zahrnují jakékoli informace, které jsou užitečné a relevantní pro účely popisu a analýzy situace v oblasti rovnosti, a to v tom smyslu, že vypovídají o existenci nebo rozsahu diskriminace anebo rovnosti. Shromážděné údaje mohou zahrnovat základní údaje, jako jsou demografické a socioekonomické údaje, údaje o materiálních nerovnostech a zkušenostech s nerovností, nebo údaje, které umožní posouzení stávajících politik, či údaje vycházející z ukazatelů v oblasti lidských práv. Údaje by měly být shromažďovány v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi a v souladu s příslušnými právními předpisy Unie, zejména těmi, jimiž se řídí ochrana osobních údajů.

²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 204, 26.7.2006, s. 23).

- (29) Členské státy by měly stanovit účinné, přiměřené a odrazující sankce v případě porušení vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice. Sankce mohou zahrnovat správní a finanční sankce, jako jsou pokuty nebo náhrada škody, jakož i jiné druhy sankcí.
- (30) Vzhledem k tomu, že cíle této směrnice, tedy zajištění společné úrovně ochrany před diskriminací ve všech členských státech, nemůže být dosaženo uspokojivě na úrovni členských států a může jich být lépe z důvodu rozsahu nebo dopadu navrhovaného opatření dosaženo na úrovni Unie, může Unie přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 SEU. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje tato směrnice rámec toho, co je nezbytné pro dosažení tohoto cíle.
- (31) V souladu s bodem 34 interinstitucionální dohody ze dne 13. dubna 2016 o zdokonalení tvorby právních předpisů²⁵ se členské státy vybízejí k tomu, aby jak pro sebe, tak i v zájmu Unie sestavily vlastní tabulky, z nichž bude co nejvíce patrné srovnání mezi touto směrnicí a prováděcími opatřeními, a aby tyto tabulky zveřejnily,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

²⁵ Úř. věst. L 123, 12.5.2016, s. 1.

KAPITOLA I

OBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1

Účel

Tato směrnice stanoví rámec boje proti diskriminaci na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení v oblasti působnosti této směrnice a podporuje prosazování této zásady v oblasti zaměstnání a povolání, jak stanoví směrnice 2000/78/ES.

Článek 2

Pojem diskriminace

1. Pro účely této směrnice se „zásadou rovného zacházení“ rozumí vyloučení veškeré diskriminace z některého z důvodů uvedených v článku 1.
2. Pro účely této směrnice se „diskriminací“ rozumí:
 - a) přímá diskriminace na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1, za kterou se považuje situace, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci;
 - b) nepřímá diskriminace na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1, za kterou se považuje situace, kdy by v důsledku zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti byla osoba určitého náboženského vyznání nebo přesvědčení, osoba s určitým zdravotním postižením, určitého věku nebo určité sexuální orientace znevýhodněna v porovnání s jinými osobami, ledaže uvedené ustanovení, kritérium nebo zvyklost jsou objektivně odůvodněny oprávněným cílem a prostředky k dosažení tohoto cíle jsou přiměřené a nezbytné;

- c) obtěžování související s jedním z důvodů uvedených v článku 1, za které se považuje situace, kdy dochází k nežádoucímu chování, jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti jiné osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí. V této souvislosti může být pojem obtěžování vymezen v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi členských států;
- d)
- d-a)
- d-b) navádění k diskriminaci osob na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1;
- e) odepření přiměřené úpravy osobám se zdravotním postižením v situaci, kdy není dodržen článek 4a této směrnice.

3-a

- 3. Diskriminace podle této směrnice zahrnuje diskriminaci na základě kombinace důvodů diskriminace uvedených v článku 1, jakož i kombinaci jednoho nebo více těchto důvodů a kteréhokoli z důvodů diskriminace podle směrnice 2000/43/ES a/nebo směrnice 2004/113/ES.
- 4.
- 5.
- 6. Bez ohledu na odstavce 1 a 2 je preferenční zacházení na základě věku nebo zdravotního postižení povoleno, pokud je objektivně odůvodněno oprávněným cílem a pokud jsou prostředky pro dosažení tohoto cíle vhodné a nezbytné.

- 6-a Preferenční zacházení k zajištění začlenění, integrace nebo zapojení do společnosti na rovnocenném základě s jinými může mít podobu volného přístupu, snížených cen nebo preferenčního přístupu pro chráněné skupiny na základě věku nebo zdravotního postižení a může být podle této směrnice povoleno jako odůvodněné, vhodné a nezbytné zacházení.
- 6a.
7. Bez ohledu na odstavce 1 a 2 může být rozdílné zacházení na základě věku nebo zdravotního stavu, které může souviset se zdravotním postižením dané osoby, povoleno při poskytování pojišťovacích, bankovních a jiných finančních služeb, pokud je objektivně odůvodněno legitimním cílem a pokud prostředky k dosažení tohoto cíle jsou přiměřené a nezbytné, a pouze v rozsahu, v jakém je posouzení rizik založeno na přesných, aktuálních a relevantních pojistněmatematických nebo statistických údajích a zohledňuje individuální situaci žadatele o pojišťovací, bankovní nebo jinou finanční službu.
- 7a. Bez ohledu na odstavec 2 nepředstavuje rozdílné zacházení na základě věku při poskytování pojišťovacích, bankovních a jiných finančních služeb diskriminaci na základě věku v případě, že rozdíly ve výši pojistného a ve výši pojistného plnění fyzických osob jsou objektivně a rozumně odůvodněny legitimním cílem a prostředky k dosažení tohoto cíle jsou přiměřené a nezbytné, a pokud je posouzení rizik založeno na přesných, aktuálních a relevantních pojistněmatematických nebo statistických údajích a zohledňuje individuální situaci žadatele o pojišťovací, bankovní nebo jinou finanční službu.

8. Touto směrnicí nejsou dotčena opatření stanovená vnitrostátním právem, která jsou v demokratické společnosti přiměřená a nutná pro účely udržování veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestné činnosti, ochrany nezletilých osob, ochrany zdraví a bezpečnosti a ochrany práv a svobod druhých, včetně práva na ochranu soukromého a rodinného života, svobodu náboženského vyznání, svobodu sdružování, svobodu projevu, svobodu tisku, svobodu informací a smluvní svobodu. Touto směrnicí nejsou omezeny pravomoci členských států ani se jí nerozšiřuje pravomoc Unie v oblastech uvedených v tomto odstavci.

Článek 3
Oblast působnosti

1. V rámci pravomocí svěřených Evropské unii a v rámci omezení stanovených v odstavci 2 a při plném dodržení zásady subsidiarity, respektování vnitrostátních ústav a právních tradic se zákaz diskriminace vztahuje na všechny osoby z veřejného i soukromého sektoru včetně veřejných subjektů, pokud jde o:

- a) přístup k sociální ochraně, pokud jde o sociální zabezpečení, a k sociální pomoci, sociálnímu bydlení a zdravotní péči;

Přístup podle tohoto písmene zahrnuje proces vyhledávání informací, podávání žádostí a registrace, jakož i vlastní přijímání opatření v oblasti sociální ochrany;

b)

- c) přístup ke vzdělávání.

Přístup podle tohoto písmene zahrnuje proces vyhledávání informací, podávání žádostí a registrace, jakož i skutečné přijetí ke vzdělávání a účast na vzdělávacích činnostech;

- d) přístup k veřejně dostupnému zboží a službám včetně bydlení a k jejich poskytování.

Přístup podle tohoto písmene zahrnuje proces vyhledávání informací, podávání žádostí, registrace, objednávání, rezervace, pronajímání a pořizování, jakož i vlastní poskytování daného zboží a služeb a jejich využívání.

2. Tato směrnice se nevztahuje na:

- a) záležitosti, na něž se vztahuje rodinné právo, včetně rodinného stavu a adopce, jakož i reprodukční práva, ani na související nároky na dávky sociálního zabezpečení spojené s manželským stavem;
- b) organizaci a financování systémů sociální ochrany členských států, včetně zavádění a řízení těchto systémů a souvisejících opatření, jakož i na podstatu, výši, výpočet a trvání dávek a služeb a na podmínky způsobilosti k jejich pobírání a využívání, jako jsou například věková omezení u určitých dávek;
- c)
- d) organizaci a financování vzdělávacích systémů členských států, včetně zavádění a řízení vzdělávacích institucí, obsahu výuky a vzdělávacích činností, tvorby učebních osnov, definování postupů zkoušení a podmínek způsobilosti, jako jsou například věková omezení, pokud jde o způsobilost pro studium na školách, stipendia či kurzy;
- e) rozdílné zacházení na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení osoby v souvislosti s přijetím do vzdělávacích institucí, jejichž charakter vychází z náboženského vyznání nebo přesvědčení, v souladu s vnitrostátními právními předpisy, zvyklostmi a postupy.
- f) přístup ke zboží a službám, včetně bydlení, a jejich poskytování, které jsou nabízeny v oblasti soukromého a rodinného života, a transakce prováděné v tomto kontextu.

- 3.
- 3a. Tato směrnice se nedotýká vnitrostátních opatření povolujících nebo zakazujících nošení náboženských symbolů a neomezuje výlučné pravomoci členských států v těchto otázkách.
4. Touto směrnicí nejsou dotčeny vnitrostátní předpisy, které stanoví sekulární povahu státu, státních institucí nebo orgánů a vzdělání, nebo které souvisejí se statutem a činností církví a jiných organizací vycházejících z náboženského vyznání nebo přesvědčení, a tato směrnice neomezuje výlučné pravomoci členských států v těchto otázkách.
5. Tato směrnice se nevztahuje na rozdílné zacházení na základě státní příslušnosti a nejsou jí dotčena ustanovení a podmínky upravující vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti na území členských států ani rozdíly v jakémkoliv zacházení v souvislosti s právním postavením dotyčných státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti.

Článek 4

Článek 4a

Přiměřená úprava pro osoby se zdravotním postižením

1. V zájmu zajištění souladu se zásadou rovného zacházení s osobami se zdravotním postižením se přiměřená úprava poskytne v oblastech uvedených v článku 3.
2. Pro účely odstavce 1 se přiměřenou úpravou rozumí nezbytné a odpovídající změny a úpravy, které nepředstavují neúměrné nebo přílišné břemeno, pokud je to v konkrétním případě nutné, s cílem zaručit osobám se zdravotním postižením užívání nebo uplatnění přístupu k opatřením sociální ochrany, přístupu ke vzdělání a přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování v oblasti působnosti této směrnice na rovnoprávném základě s jinými.
3. V případě poskytování bydlení není na základě odstavců 1 a 2 poskytovatel povinen provádět strukturální změny prostor nebo tyto změny hradit. V souladu s vnitrostátním právem a vnitrostátními postupy poskytovatel bydlení takové změny přijme, pokud jsou financovány jiným způsobem a nepředstavují nepřiměřenou zátěž.
4. Ustanoveními tohoto článku nejsou dotčena ustanovení práva Unie týkající se přístupnosti či přiměřené úpravy s ohledem na konkrétní zboží nebo služby.

5. Pro účely posouzení, zda by opatření nutná k zajištění souladu s tímto článkem představovala nepřiměřenou zátěž, se zohlední zejména:
- a) velikost, zdroje, povaha a čistý obrat a hospodářský výsledek subjektu, na nějž se daná povinnost vztahuje;
 - aa) negativní dopady na osobu se zdravotním postižením v důsledku toho, že vhodné a nezbytné opatření nebylo přijato;
 - b) odhadované náklady na vhodné a nezbytné opatření;
 - c) očekávaný obecný přínos pro osoby se zdravotním postižením, se zohledněním četnosti a trvání využití příslušného zboží a služeb a četnosti a trvání vztahu s prodejcem nebo poskytovatelem;
 - ca) výše veřejných finančních prostředků, které jsou subjektu, na nějž se daná povinnost vztahuje, za účelem přijetí vhodného a nezbytného opatření k dispozici;
 - d)
 - e) historická, kulturní, umělecká nebo architektonická hodnota dotčeného movitého majetku nebo nemovitostí a
 - f) bezpečnost a proveditelnost daného opatření.

Zátěž se nepovažuje za nepřiměřenou, je-li dostatečně vyvážena opatřeními existujícími v rámci politiky dotyčného členského státu v oblasti zdravotního postižení.

2.

3.

Článek 5
Pozitivní opatření

1. Pro zajištění úplné rovnosti v praxi nebrání zásada rovného zacházení žádnému členskému státu zachovávat nebo přijímat zvláštní opatření pro předcházení znevýhodňování souvisejícímu s náboženským vyznáním nebo přesvědčením, zdravotním postižením, věkem nebo sexuální orientací a pro jeho kompenzaci.

Článek 6
Minimální požadavky

1. Členské státy mohou zavést či zachovat ustanovení, která jsou z hlediska ochrany zásady rovného zacházení oproti ustanovením této směrnice příznivější.
2. Provádění této směrnice nesmí být v žádném případě důvodem pro snížení úrovně ochrany proti diskriminaci, kterou členské státy již poskytují v oblastech upravených touto směrnicí.

KAPITOLA II

OPRAVNÉ PROSTŘEDKY A PROSAZOVÁNÍ

Článek 7

Ochrana práv

1. Členské státy zajišťují, aby soudní nebo správní řízení, případně včetně dohodovacích řízení směřující k dodržování povinností podle této směrnice, byla dostupná všem osobám, které se cítí poškozeny nedodržováním zásady rovného zacházení, a to i když vztah, v němž mělo dojít k diskriminaci, již skončil.
2. Členské státy zajistí, aby sdružení, organizace nebo jiné právnické osoby, které mají v souladu s kritérii stanovenými jejich vnitrostátními právními předpisy oprávněný zájem na zajištění dodržování této směrnice, mohly ve prospěch nebo na podporu žalobce s jeho souhlasem zahájit jakékoli soudní nebo správní řízení určené pro vymáhání plnění povinností vyplývajících z této směrnice.
3. Odstavci 1 a 2 nejsou dotčeny vnitrostátní právní předpisy o lhůtách pro podávání žalob, pokud jde o zásadu rovného zacházení.

Článek 8
Důkazní břemeno

1. Členské státy přijmou v souladu se svými vnitrostátními soudními systémy nezbytná opatření s cílem zajistit, aby v případě, kdy osoba, která se cítí poškozena nedodržením zásady rovného zacházení, předloží soudu nebo jinému příslušnému orgánu skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci, příslušelo žalovanému prokázat, že nedošlo k porušení zákazu diskriminace.
2. Odstavec 1 nebrání členským státům zavést pravidla o dokazování, která jsou pro žalobce příznivější.
3. Odstavec 1 se nevztahuje na trestní řízení.
4. Členské státy mohou rozhodnout, že nebudou uplatňovat odstavec 1 na řízení, v nichž skutečnosti případu zjišťuje soud nebo jiný příslušný orgán.
5. Odstavce 1, 2, 3 a 4 tohoto článku se rovněž vztahují na všechna soudní řízení zahájená podle čl. 7 odst. 2.

Článek 9
Šikanování

Členské státy zavedou do svých vnitrostátních právních řádů nezbytná opatření na ochranu osob před jakýmkoli nepříznivým zacházením nebo nepříznivými následky, které jsou reakcí na stížnost nebo na zahájení řízení, jejichž cílem je vymoci dodržování zásady rovného zacházení.

Článek 10
Šíření informací

Členské státy zajistí, aby s předpisy přijatými na základě této směrnice, jakož i s příslušnými předpisy, které jsou již v platnosti, byly dotčené osoby seznámeny všemi odpovídajícími prostředky a na celém území daného státu.

Článek 11
Dialog s příslušnými zúčastněnými stranami

V zájmu prosazování zásady rovného zacházení podporují členské státy dialog s příslušnými zúčastněnými stranami, které mají v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi oprávněný zájem přispívat k boji proti diskriminaci na základě těch důvodů a v těch oblastech, na něž se vztahuje tato směrnice.

Článek 12

Orgány pro podporu rovného zacházení

1. Členské státy určí jeden nebo několik orgánů pro podporu rovného zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci. Tyto orgány mohou být součástí orgánů pověřených na vnitrostátní úrovni ochranou lidských práv nebo ochranou práv osob.
2. Členské státy zajistí, aby do pravomoci těchto orgánů spadalo:
 - a) poskytování nezávislé pomoci obětem diskriminace při podávání stížností na diskriminaci, aniž je dotčeno právo obětí a sdružení, organizací a jiných právnických osob uvedených v čl. 7 odst. 2;
 - b) provádění nezávislých studií týkajících se diskriminace a
 - c) zveřejňování nezávislých zpráv a vydávání doporučení k jakékoli otázce související s touto diskriminací.

3.

KAPITOLA III

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 13

Zajištění souladu

Členské státy přijmou opatření nezbytná s cílem zajistit, aby byly dodržovány zásady rovného zacházení v oblasti působnosti této směrnice, a zejména aby:

- a) byly zrušeny právní a správní předpisy odporující zásadě rovného zacházení;
- b) byla nebo mohla být prohlášena za neplatná nebo aby byla pozměněna smluvní ustanovení, vnitřní předpisy podniků a pravidla, jimiž se řídí ziskové nebo neziskové organizace, odporující zásadě rovného zacházení.

Článek 14

Sankce

Členské státy stanoví systém sankcí ukládaných za porušování vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice a přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění jejich uplatňování. Tyto sankce, které mohou zahrnovat náhradu škody, jež nesmí být omezena předchozím stanovením horní hranice, musí být účinné, přiměřené a odrazující.

Článek 14a

Začleňování genderového hlediska

V souladu s článkem 8 Smlouvy o fungování Evropské unie zohlední členské státy při provádění této směrnice cíl, jímž je odstranění nerovností a podpora rovného zacházení pro muže a ženy.

Článek 15

Provedení

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do [čtyř let od jejího přijetí]. Okamžitě o nich informují Komisi a sdělí jí jejich znění.

Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

1a.

1b.

1c.

2. Pokud jde o článek 4a, mohou členské státy rozhodnout o prodloužení lhůty pro provedení uvedené v odstavci 1 až o dva roky. Za tímto účelem členské státy oznámí toto rozhodnutí Komisi a sdělí příslušné datum provedení do [4 roky po přijetí].

2a.

3.

3a.

4. Členské státy podporují shromažďování údajů o rovném zacházení a nediskriminaci. Údaje se shromažďují v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi a v souladu s příslušnými právními předpisy Unie, zejména těmi, které se týkají ochrany osobních údajů.

Článek 16

Podávání zpráv

1. Členské státy sdělí Komisi do [dvou let od data uvedeného v čl. 15 odst. 1] a poté každých pět let veškeré informace nezbytné k tomu, aby Komise vypracovala zprávu pro Evropský parlament a Radu o uplatňování této směrnice.
2. Zpráva Komise vezme podle potřeby v úvahu stanoviska vnitrostátních subjektů pro rovné zacházení a příslušných zúčastněných subjektů, jakož i Agentury EU pro základní práva. V souladu se zásadou začleňování genderového hlediska uvede tato zpráva mimo jiné hodnocení dopadu přijatých opatření na ženy i muže. S ohledem na získané informace zahrne zpráva, je-li to nezbytné, návrhy na přezkoumání a aktualizaci této směrnice.

Článek 17

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dnem vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 18

Určení

Tato směrnice je určena členskými státy.